

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

25 август 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 1 (Време за работа: 90 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 20. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. Каква функция изпълняват идеите на разума според Имануел Кант?

- А) създават безредие и хаос
- Б) дават ни готово и пълно познание за безкрайното
- В) чрез тях се постига най-високо единство в мисленето
- Г) служат за препятствие пред разума

2. Кой термин използва Макс Вебер за секуларизацията?

- А) откриване на света
- Б) митологизиране на света
- В) унищожение на света
- Г) разомагьосване на света

3. Кой от древногръцките термини означава подражание?

- А) мимезис
- Б) генезис
- В) логос
- Г) тезис

4. Необходимата връзка, при която действието на едно явление предизвиква като следствие други явления, се нарича:

- А) случайност
- Б) динамичност
- В) причинност
- Г) статичност

5. Кой от философите НЕ Е свързан с херменевтичната философия?

- А) Ханс-Георг Гадамер
- Б) Мартин Хайдегер
- В) Вилхелм Дилтай
- Г) Бърtrand Ръсел

6. Кое от твърденията съответства на възгледите на св. Августин за времето?

- А) времето е вътрешно човешко и неговата мяра е душата
- Б) времето е механичен сбор от мигове и моменти
- В) времето се измерва чрез количествено натрупване
- Г) времето е абсолютно математическо понятие

7. С кое от понятията Имануел Кант изразява същността на човека като морално същество?

- А) личност
- Б) индивид
- В) живо същество
- Г) организъм

8. Как се нарича новата етическа система, която създава Ханс Йонас?

- А) етика на удоволствието
- Б) етика на щастието
- В) етика на отговорността
- Г) етика на стоицизма

9. Според Макс Шелер ценностите се основават на:

- А) чувствата
- Б) разума
- В) тялото
- Г) интелекта

10. Марта Нусбаум определя принципите на:

- А) подхода на волята
- Б) подход на способностите
- В) подхода на здравето
- Г) подхода на паметта

11. Кое от изброените е характерно за „философската вяра“ на Карл Ясперс?

- А) тя може да стане вероизповедание, религия
- Б) тя се основава на божие откровение
- В) тя създава нетърпимост и фанатизъм
- Г) тя създава дълбока връзка между хората и света

12. За кой философ е характерно оприличаването на човека с машина?

- А) Жулиен дьо Ламетри
- Б) Жан-Жак Русо
- В) Имануел Кант
- Г) Сьорен Киркегор

13. Каква грешка се съдържа в дефиницията „Трамваят е средство за градски транспорт на основата на електричество“?

- А) широка дефиниция
- Б) тясна дефиниция
- В) противоречива дефиниция
- Г) кръгова дефиниция

14. Кой от логическите съюзи има стойност *неистина*, когато и двете променливи на сложното твърдение имат стойност *истина*?

- А) конюнкция
- Б) еквивалентност
- В) изключваща дизюнкция
- Г) импликация

15. Кое от изброените НЕ е елемент на сократическия диалог?

- А) използване на ирония
- Б) позоваване на предразсъдъци
- В) търсене на истината
- Г) равенство и толерантност

16. Дефиницията НЕ трябва да бъде:

- А) ясна
- Б) съразмерна
- В) точна
- Г) отрицателна

17. Предварителното убеждение, до което сме достигнали без аргументи, се нарича:

- А) предикат
- Б) парадигма
- В) предразсъдък
- Г) предположение

18. Как се нарича политическото убеждение, което има за приоритет културната приемственост, задълженията и отговорностите на гражданина?

- А) радикализъм
- Б) консерватизъм
- В) релативизъм
- Г) анархизъм

19. На кой елемент от човешката психика основна съставна част са инстинктите и нагоните според Зигмунд Фройд?

- А) Аз
- Б) Свръх-Аз
- В) То
- Г) Те

20. Реалният физически симптом, предизвикан по психологически път, се определя като:

- А) психосоматичен
- Б) психеделичен
- В) физиологичен
- Г) въображаем

Отговорите на задачи от 21. до 27. вкл. запишете в свитъка за свободните отговори!

21. В листовете за свободни отговори запишете по едно от изброените понятия, за да станат твърденията (А. и Б.) истинни: емпиризъм, органицизъм, идеализъм, механицизъм, атеизъм, рационализъм, нихилизъм, идеализъм.

А: Философската нагласа за възприемане на обществото и света като машина се нарича...

Б: Философската нагласа за възприемане на обществото и света като живо същество се нарича...

22. В листовете за свободни отговори запишете как се нарича възможността за упражняване на контрол и за разпореждане с поведението на индивидите и общността.

23. В листовете за свободни отговори срещу епохите Античност, Средновековие и Ново време напишете водещата за всяка от тях идейна нагласа:

теоцентризъм, антропоцентризъм, космоцентризъм

24. В листовете за свободни отговори запишете трите вида термини според техния обем.

25. Според Монтескьо, за да се гарантира свободата, властите трябва да бъдат разделени. Кои са трите власти?

26. Прочетете сентенциите и в листовете за свободни отговори срещу съответните букви (А, Б и В) изберете от пирамидата на Маслоу вида потребност, която съответната сентенция описва: физиологични потребности, потребности от любов и принадлежност, потребност от себerealизация

А: „Във времена на изпитания, най-доброто нещо, което имаме, е семейството.“

Б: „Бъдете промяната, която искате да видите в света!“

В: „Сънят е златната верига, която държи тялото ни съединено.“

27. Допълнете изреченията, като в листовете за свободни отговори срещу съответната буква (А, Б и В) запишете името на един от изброените психолози: Колбърг, Пиаже, Ериксън

А: Формирането и развитието на интелигентността бележи етапите в развитието на личността според.....

Б: Развитието на човека е психо-социален процес и преминава през последователни етапи, свързани с решаването на дадена задача, смята психологът

В: За етапа на развитие на личността можем да съдим от нейните морални убеждения според

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

25 август 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 2 (Време за работа: 150 минути)

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 31. включително)

„Човекът – доколкото е личност – е в състояние да се издигне над себе си – като живо същество – и от един център, независимо от времепространствения свят, да превръща всичко, в това число и себе си, в обект на своето познание.

Този център обаче, от който човек извлича своята активност, чрез която се предметяват светът, тялото и психиката му, не може да бъде „част“ от същия този свят, не може да съдържа определено „някъде“ и „някога“, той трябва да е залегнал в най-висшата основа на битието. Ето защо човекът е същество, превъзхождащо себе си и света. Затова той е способен на хумор и ирония, който винаги предполагат издигане над собственото същество.

Човекът е същество, което може да се отнася аскетично към живота си, като потиска и прогонва собствените си нагонови импулси, недопускайки те да се подхранват от образи и представи. Сравнен с животното, което винаги казва „да“ на действителността дори тогава, когато я ненавижда и бяга от нея, човекът е този, който може да казва „не“, той е „аскетът на живота“, вечният протестиращ срещу всяка действителност. Така спрямо животното ... човекът е вечният Фауст, „животно, желаещо новото“, непримирим към околния свят в стремежа си да разруши границите на своето съществуване „сега-и-така“ и на окръжаващия го свят, а заедно с това и на своята собствена действителност. В този смисъл в своя труд „Отвъд принципа на удоволствието“ Зигмунд Фройд вижда в човека един „потисник на нагоните“.

И тъй като е такъв, човек може да надстрои над възприятията си от околния свят едно идеално царство на мисълта. От друга страна, точно по този начин той може да доведе енергията, дремеща в потиснатите нагони, до духовност, С други думи, нагоновата енергия на човека може да бъде сублимирана в духовна дейност.“

Макс Шелер, „*Мястото на човека в Космоса*“

28. Как човек може да се самопознава (да стане обект на своето познание) според текста?

29. Кои човешки способности, посочени в текста, са резултат от издигането на човека над собственото му същество?

30. В какво се състои основната разлика между човека и животното според текста?

31. Как се проявява способността на човека да потиска нагоните си? Ценност ли е тази способност според вас?

32. Прочетете внимателно предложените по-долу фрагменти за есе и зададения казус и направете избор между създаване на философско есе върху ЕДИН от фрагментите ИЛИ разработване на анализ по казуса, като се опирате на насочващите въпроси.

Философското есе или анализа на казуса напишете в листовете за свободни отговори на предвиденото за това място!

Фрагменти за есе:

1. „Две крайности: да изключим разума, да се уповаваме само на него.“

Паскал

2. „Философията е борба срещу омагьосването на разума със средствата на езика ни.“

Витгенщайн

Казус:

Тодор и Иван са ученици в 12. клас. Предстои им изпит за придобиване на шофьорска книжка, за който и двамата са се подготвяли дълго. Датата на изпита е обявена и таксата за явяване на двете момчета е заплатена. По същото време близо до града им се случва неочаквано бедствие. Няколко от съседните села са тежко пострадали от порой – има разрушени домове и пострадали хора. Всички в района на бедствието имат критична нужда от помощ. Тодор предлага двамата да се включат в екип от доброволци, които с труда си могат да помогнат на бедстващите хора. Иван, обаче смята, че това не е техен дълг, а работа на държавните институции. Ситуацията се усложнява, понеже планираните дати за доброволческата акция съвпадат с деня на шофьорския им изпит.

Насочващи въпроси (насоки за анализ на) към казуса:

- **Пред каква дилема са изправени Тодор и Иван? Какви са възможните решения?**
- **Посочете философски концепции, които биха защитили гледните точки на момчетата.**
- **Как бихте постъпили вие, ако сте на мястото на участниците в казуса?**

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО ФИЛОСОФИЯ

ВАРИАНТ 2

Профилирана подготовка – 25.08.2023 г.

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Въпрос	Отговор	Точки
1	В	1
2	Г	1
3	А	1
4	В	1
5	Г	1
6	А	1
7	А	1
8	В	1
9	А	1
10	Б	1
11	Г	1
12	А	1
13	А	1
14	В	1
15	Б	1
16	Г	1
17	В	1
18	Б	1
19	В	1
20	А	1

Задача 21 – 2 точки

А. – механицизъм

Б. - органицизъм

Задача 22. – 2 точки

власт

Задача 23. – 3 точки.

Античност - космоцентризъм

Средновековие - теоцентризъм

Ново време - антропоцентризъм

Задача 24. – 3 точки

Общи, единични и нулеви (последователността няма значение)

Задача 25. – 3 точки

Законодателна, изпълнителна и съдебна власт (последователността е без значение)

Задача 26. – 6 точки

А – потребност от любов и принадлежност

Б - потребност от себerealизация

В - физиологични потребности

Задача 27. – 6 точки

А: Пиаже

Б: Ериксон

В: Колбърг

Задача 28. - 4 точки

Човекът може да превърне себе си в обект на познание (да се самопознава) доколкото е в състояние да се издигне над себе си (независимо от времепространствения свят).

Задача 29. – 4 точки

хумор и ирония (последователността е без значение)

Задача 30. – 6 точки

Животните винаги приемат действителността такава, каквато е, без отказ, дори да я ненавиждат и бягат от нея. Затова тяхното съществуване е неодухотворено, вгълбено в материалните неща. За разлика от тях човекът може да се опълчи на действителността, да ѝ противостои, да бъде непримирим към околния свят, да казва „не“. По този начин човекът одухотворява собственото си битие, създава своя собствена действителност.

Задача 31. - 6 точки

От една страна, потискането на нагоните при човека води до аскетично отнасяне към живота, от друга – човек може да превърне нагоните в позитив, като сублимира енергията, която „дреме“ в потиснатите нагони, в духовна дейност. Ценностите са продукт на духовната дейност на човека и трансформирането на нагоните е специфична човешка проява, която според психоанализата е и в основата на човешката култура.

Задача 32. - 35 точки

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА КАЗУС (35 точки)

1. Формулира проблем/въпрос/конфликт/дилема в казуса – **до 5 точки**;
2. Описва и използва при анализа: 1) информацията за фактите и обстоятелствата по казуса, за участниците и техните отношения и 2) подходящи философски (психологически, етически, естетически...) и научни възгледи, които обясняват позициите на участниците или конфликта между тях – **до 10 точки**;
3. Владее и прилага логическия и понятиен инструментариум при анализа на проблемите, посочването на алтернативни решения на казуса и оценяване на последиците от тези решения – **до 10 точки**;
4. Обосновава самостоятелно решение на казуса/самостоятелно прави обоснован избор на най-добра алтернатива – **до 7 точки**;
5. Спазва книжовната норма на българския език и подходящ аналитичен стил на изложението – **до 3 точки**

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ФИЛОСОФСКО ЕСЕ (35 точки)

1. Ниво на разпознаване на философската проблематика (философските проблеми), заложенa/и във фрагмента – **до 5 точки**;
2. Ниво на философска осмисленост и интерпретация на проблемите – **до 10 точки**;
3. Ниво на употреба и владееене на логическия и понятиен инструментариум при формулиране на позиция и излагане на аргументация в нейна подкрепа – **до 10 точки**;
4. Степен на самостоятелност при тълкуването на проблема във фрагмента – **до 7 точки**;
5. Ниво на езикова и стилистична култура – **до 3 точки**